ב"ה

הדרך
ההלה
ללימוד
ההלכה

גיליון מגזיני תקופתי מבית הביני

5 דברים
שאולי לא ידעתם
על מהפכת
לימודי הגמרא
ברשת

כתובה בכדור פורח, כיצד?

שיחה מאלפת
עם רבה של העיר בת ים

בייביסיטר בראי ההלכה

ההבדל בין רב לדיין
והדיון המרתק סביב
'זכויות יוצרים'

זיוף יהדות? לא בבית דיננו

כיצד מבררים
יהדות מבלי לפגוע
במשפחה?

לא סת"ם יקר

מדוע עלו מחירי הסת"ם
ואצל מי לקנות ספר תורה? מסע מרתק

דבר המערכת

מכון 'הביני' הוקם במטרה להנגיש את לימוד ההלכה והגמרא ולהתאימה לציבור הרחב בדרך קלה ופשוטה.

דווקא בדור של היום, 'דור המסכים', אנשים רבים מבקשים ללמוד תורה והלכה. האתגר הוא להנגיש להם אותו באופן קל, ברור ופשוט ובצורה שהם יוכלו ללמוד אותו בכל מקום ובכל זמן שיחפצו.

המכון נרתם למשימה והוא נותן מענה יחודי לביקוש הרב הקיים בציבור, הן בלימוד הלכה והן בלימוד הגמרא.

לימוד הלכה למעשה

רבים רוצים לדעת את ה'מעשה אשר יעשון', כיצד להתנהג בסיטואציות היום-יומיות הרבות שאנו נקלעים לתוכם, סיטואציות המעלות שאלות הלכתיות הצריכות מענה מידי, הן בבית, הן בבית הכנסת או אצל חברי הקהילה.

לימוד ההלכה הינו לימוד קשה ומורכב המצריך פיענוח סוגיות הלכתיות, הבנת הדינים במקורם, ובעיקר ההשלכה למעשה בחיי היום-יום בזמנינו, דבר הדורש ידיעה רחבה בפרקטיקה הלכתית-מעשית.

לשם כך אנו במכון 'הביני' השקענו עמל רב בעיבוד הסוגיות ובהנגשת ההלכה בצורה קלה, פשוטה ותמציתית, מלווה במצגות ויזואליות מרהיבות להמחשת החומר. במכון ניתן דגש רב בסיכום ושיכתוב הדעות השונות בשיטה חדשנית המועילה לזכור את החומר הנלמד, כך שגם אנשים שאין להם פנאי רב ללימוד ההלכה, תהיה להם את היכולת לרכוש בקיאות רחבה בהלכה בזמן קצר.

תכנית לימודית זו נכתבה ונבנתה בלווי והכוונת רבנים מובהקים בעלי נסיון רב בפסיקת הלכה למעשה ובמסירת שיעורי הלכה לציבור הרחב.

מעלה ייחודית שניתן למצוא במכון הינה העובדה שבהביני שמים דגש מיוחד על יצירת קבוצה מגובשת בכל קורס וקורס, קבוצה התומכת זה בזה, דבר שהופך את הלימוד לחוויה מיוחדת ומעניינת. כמו-כן הרבנים מוסרי השיעורים תומכים כל העת בלומדים משתתפי הקורסים וזמינים לכל עזרה והכוונה, ולכל שאלה המתעוררת אצלם.

לימוד גמרא בדרך הקלה

אדם שטרוד רוב יומו לפרנסתו, לרוב, קשה עד בלתי אפשרי יהיה לו ללמוד גמרא באופן יומיומי, בבהירות והעמקה בנושאי הסוגייה.

במכון הרמנו את הכפפה ובהשקעה כספית אדירה הקמנו מיזם חדשני בלימוד הגמרא בצורה ויזואלית עם המחשות ומצגות, זאת על מנת להביא את הגמרא עד לפלאפון ולמחשב שלכם (ראו הרחבה בכתבה בנושא בגיליון זה).

באתר שיעורים יומיים על הדף. לכל דף יש מגיד שיעור שמסביר ברהיטות על הסוגייה: רקע, ביטויים, מהלך, קושיות, תירוצים ועוד. הכל מסונכרן עם הגמרא כאשר הדברים מודגשים בצהוב לפי קצב ההתקדמות.

גולת הכותרת היא הסיכום היומי שניתן מדי יום, בן חמש הדקות, ובו הרב מסכם את הדף באמצעים ויזואליים מרהיבים של אומנות מיוחדת שכוללת סרטונים, תמונות, ואמצעי המחשה כדי לעזור להפנים אותו ולהטמיע אותו בזיכרון.

מאחורי הקלעים של עולם ההלכה

בגיליון שלפניכם בחרנו להביא בפניכם את הסיפורים, המקרים וההתרחשויות בענייני הלכה המתקשרים לקורסים השונים.

לפניכם גיליון מגזיני מרתק ומעשיר שנועד למטרה אחת: להעשיר אתכם בידע בנושאי הלכה.

קריאה נעימה ומועילה

הביני
המכון הגבוה ללימודי הלכה ורבנות

3 | דבר מלכות
4 | חתונה בכדור פורח
10 | דידן נצח
12 | מיהו יהודי
13 | הכל על עולם הסת"ם
16 | חמשת הסיבות למה הביני

קרדיטים
כתיבה והפקה:
ארי טננבוים - כתום
עיצוב ועימוד: **שניאור מוזס**

יו"ל ע"י מכון הביני

דבר מלכות

רוצה פרנסה? תקבע עתים לתורה! • ההחלטה ללמוד שכבר פועלת
ישועה בפרנסה והסיבה שיש אתגרים בפרנסה • **מקבץ מכתבים**
מאלפים מהרבי בנושא חשיבות קביעת עיתים לתורה

רבותינו נשיאינו דרשו שלא לצאת ידי חובה בקביעות עיתים לתורה לזמן קצר, אלא דרשו ש**כל אחד יוסיף בקביעות עיתים כפי יכולתו** ויותר מכך, מתוך ידיעה ברורה שהוספה בלימוד - גם אם היא על חשבון זמני ההתעסקות במסחר ומשא ומתן - תביא לברכה בפרנסה. רבותינו נשיאנו הדגישו שהקביעות תהיה לא רק קביעות בזמן אלא **גם קביעות בנפש** • במכתבים רבים מפרט הרבי שכל העניינים הגשמיים נמשכים על ידי ענינים רוחניים, ובראשם: קבעת עיתים לתורה •
לפנינו לקט ציטוטים ממכתבי הרבי אודות קביעת עיתים לתורה

עצם ההחלטה להוסיף בתורה כבר פועלת למעשה בגשמיות.

"להוסיף בלימוד התורה באופן ד'עמלים התורה', היינו, שגם אם ע"פ דין יכול לצאת י"ח בקביעות עתים לתורה (כולל ובמיוחד – קביעות בנפש) באופן דפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, מ"מ לא יסתפק בזה, אלא יוסיף ויתייגע בתורה. וכיוון שאין דנין את האדם אלא לפי מעשיו באותה שעה הרי קבלת ההחלטה (להיות 'עמלים בתורה') כשלעצמה פועלת כבר המשכת כל העניינים הגשמים, "ונתתי גשמיכם בעתם", בתוספת מרובה.

(תורת מנחם חלק ה' עמוד 205)

◆

מלאכה שיש עמה תורה

לעיתים קרובות תלה הרבי את הסתדרות הפרנסה בקביעות עיתים לתורה. הנה לדוגמה סיום איגרת של הרבי מאסרו חג-הפסח תשל"ה:

"נ[כתב] ב[צידו] המענה לשאלתו – כיוון שביחד עם עסקו במסחר יש לו קב[יעות] ע[תים] בתורה בכל יום וגם מלמד תורה ברבים ימשיך באופן כזה (ע[ל] כ[ל] פ[נים] בעתיד הקרוב)"

כשמישהו שאל את הרבי אם לקבל עליו משרה חלקית כספרן בספרייה, השיבו הרבי (חורף תשל"ה):

באם לא יפריעו לגמור לימודיו הנ"ל וגם לא מקב[יעות] ע[תים] בתורה.

העדר הטבה בפרנסה – חסרון בשיעורי תורה

במענה למי כתב כי מצב פרנסתו קשה, כתב הרבי הכוונה להעדר הטבה בפרנסה:

"אולי החסיר לאחרונה – בשיעוריו בתורה וכיו[צא] ב[זה] בעניני מצו[ו]ת. אשר זהו, בטח, הסיבה הפנימית (ובמילא – גם האמ[י]תית) להעדר ההטבה בהנ"ל".

(מאוצר המלך עמ' 331)

◆

הגדלת הפרנסה על ידי קביעות עתים לתורה

במענה לאדם שכתב שהוא אינו שבע רצון מפרנסתו, השיב הרבי בעצה:

"לאחרי שתיקתו נתקבל מכתבו מא"ח זמן מתן תורתנו, חדור בהעדר שביעות רצון ממצב פרנסה בריאות כו'

"ואפשר קצת ביאור לזה מה שלא הוסיף ואפשר גם גרע במשך זמן זה מהקביעות עתים בתורתנו תורת חיים שהיא הצינור והכלים להמשכת וקבלת ברכות השי"ת בהמצטרך לאדם לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות, כמ"ש אם בחוקותי תלכו ופרש"י שתהיו עמלים בתורה, ונתתי גשמיכם וגו' כל הברכות האמורות בפרשה, ויה"ר שיוסיף בזה וכאילו כבר המשיך ברכות השי"ת בפועל בהעניינים אודותם כותב, ומובטח בורא עולם לקיים הבטחתו האמורה בכתוב הנ"ל".

(אגרות קודש חלק יג עמ' קפג)

לימוד התורה מביא לפרנסת הבית, ושהכסף ילך לדברים שמחים

במענה מיוחד מדגיש הרבי כי עניין פרנסת הבית קשור בלימוד התורה:

"ומה שמקשר העניין לפרנסת הבית, הרי לימוד בתורתו של בורא עולם ומנהיגו מוסיף בברכות השי"ת בהמצטרך לפרנסת הבית גם כן ובהעיקר שישתמשו בהפרנסה רק לענינים רצוים ושל שמחה. (אגרות קודש חלק טז עמ' שסא).

(אגרות קודש חלק טז עמ' שסא)

◆

חובת הנשים להזכיר לבעלים

"מחובתם וזכותם של הנשים לעודד ולהזכיר לבעלים על הקביעות עיתים לתורה".

(תורת מנחם חלק כ"א עמוד 39)

אלפי בוגרים מעידים:

"אחרי ריבוי ניסיונות כושלים להצליח לקבוע עתים לתורה, מכון הבינני נתן את המעטפת המושלמת ביותר לקביעות עתים באופן המהנה, מספק וקבוע".

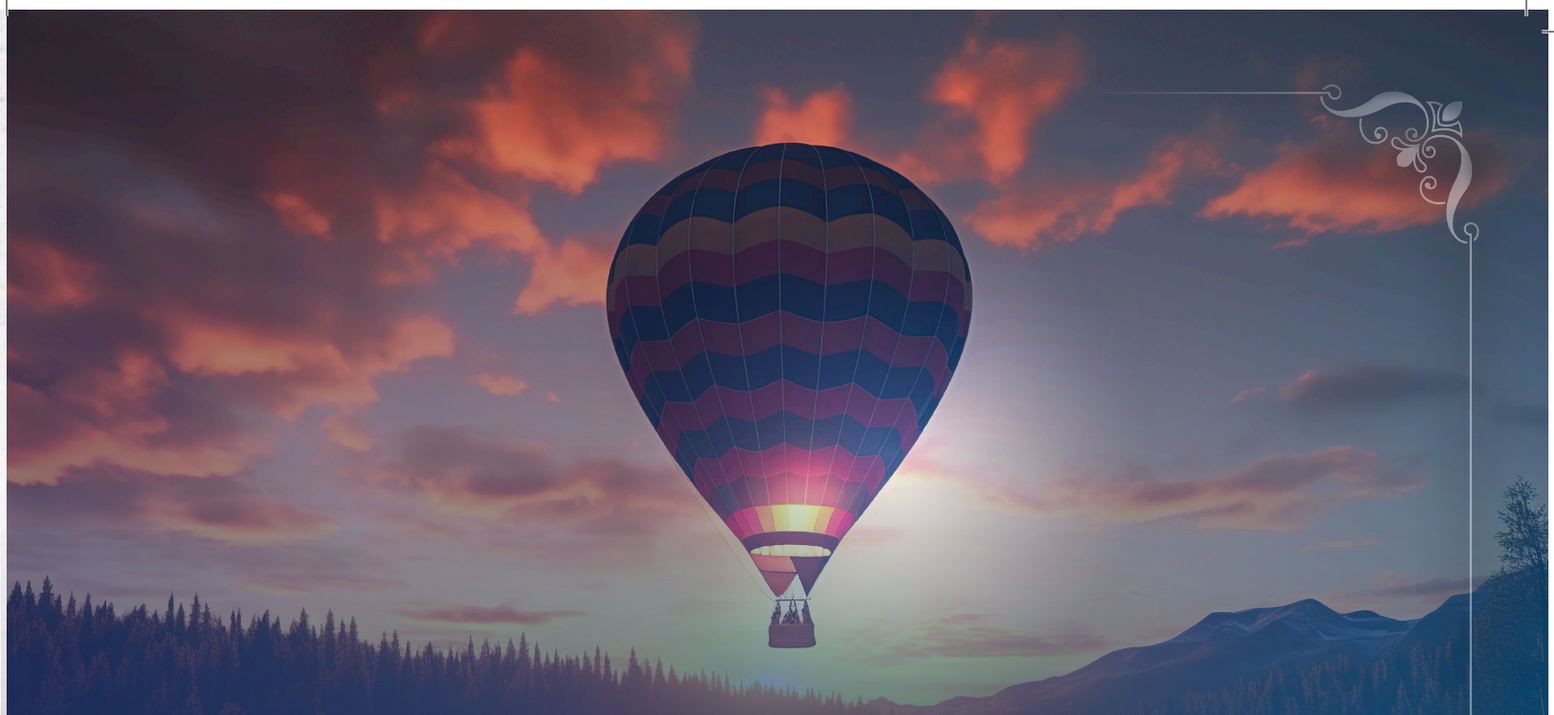

חתונה בכדור פורח

כיצד הצליח הרב למנוע ברגע האחרון את כניסתו של הכלב לחופה? ■ האם ניתן לתת את טבעת הקידושין בכדור פורח? או אולי על הגמל? ■ ומה עושים עם מי שהתפרץ לחופה וטען שהכלה כבר מקודשת לו? ■ הרה"ג אליהו בר שלום - רבה של בת ים ומחבר הסדרה הנודעת "משפט הכתובה", בשיחה מרתקת

\\ ארי טננבוים \\

הדור היום מלא באתגרים. הכל זמין, הכל מהיר. הכל צריך להיות כאן ועכשיו, פתיר ומסודר. אם הדבר קיים בשלל נושאים שונים ומגוונים, הוא מתעורר על אחת כמה וכמה במה שקשור לעולם הנישואין, אירוע שבו בני הזוג חפצים מאוד להרשים את הנוכחים, לערוך "חתונה שלא תישכח", וממציאים דברים שונים ומשונים, בטח שמדובר בציבור הכללי.

בשיחה מרתקת עם הרב אליהו בר שלום שליט"א, רבה הראשי של בת ים וראש בית ההוראה הגדול בעיר, מגולל בפנינו הרב את האתגרים שעמם צריכים רבנים בדורנו להתמודד, כיצד פותרים בעיות לכתחילה, איך מנחים את טקס החופה בצורה שכל הצדדים יהיו מרוצים, ואיך נמנעים עד כמה שניתן מטעויות בעת שעורכים אירוע קדוש שכזה.

ומה אם תהיה קריינית?

"הרבנים של היום צריכים לענות על שאלות הלכתיות שלא כתובים בשו"תים", פותח הרב בשיחה בחיוכו הטוב, "פעם לא התחתנו בכדור פורח, גם לא בעת נסיעה בספינת מרוץ. היום יש דברים כאלה, ודברים משוגעים יותר, מה שמעורר את השאלה איך כותבים בכתובה. באיזה מיקום האיש קידש את האישה, ועוד.

"פעם לא היו אנשים שעושים ניתוחים משונים בעצמם", ממשיך הרב ונותן דוגמה נוספת, "כך שהפוסקים לא דנו האם האבא, או שמא האמא, של הכלה יעמוד, תעמוד, בצד הגברים או בצד הנשים. הרבנים של היום צריכים להתעסק בשאלות המוזרות וגם המאוסות האלה".

עם איזו שאלה לדוגמה הרב נאלץ להתמודד לאחרונה?

"בדור של היום נשים גם רוצות להיות מעורבות בטקס החופה. ובכן מה נעשה במצב שהזוג מתעקש לתת להן להיות הקריינויות או להקריא את הכתובה? להניח להם שיתחתנו אצל עורך דין? אצל רפורמים?" שואל הרב רטורית מבלי להשליך על מקרה ספציפי שהתרחש עמו, "העולם נהיה משונה וצריך למצוא פתרונות יצירתיים לדברים הללו".

ומה באמת עושים?

"לתורה הקדושה יש תשובה לכל דבר. מה שאסור לחלוטין – כמובן שלא נתפשר עליו, ומה שעוד ניתן להסכים עמו, נעשה אותו בחכמה וביצירתיות. שאשה תברך ברכה מז' ברכות – לא ניתן בשום אופן. לא יצאו ידי חובה. שאשה רוצה לקבל פרסום? במקסימום ניתן להזמין את הדוד פלוני 'ואשתו הגברת פלונית' לברכה, הם עולים יחד לחופה, והוא מברך כשהיא לצידו", מציע הרב פתרון יצירתי.

שם קוד לפתירת אתגרים

השיחה גולשת בסיפורים מרתקים, והרב מדבר על הידע הנדרש לרבנים בבואם לערוך חופות: "העולם הזה של הנישואין מתחלק לשניים. רישום נישואין, ועריכת וקידושין. פעם הרב היה רושם את דבר הנישואין, כלומר אחראי על כשרות הנישואין והבדיקות, ואחר כך הוא היה מסדר שם את הקידושין. היום הרב לא צריך לעשות את הרישום. הרבנות מתמחה בזה באופן הכי חזק בעולם, אבל הרב עורך הקידושין נדרש לדעת הרבה מעבר לפתחי תשובה בשולחן ערוך. שאלות אשר לא שערום אבותינו".

כששאלנו מה הכוונה על הרבנות שמתמחה באופן "הכי חזק בעולם", הרב נדרך ומכריז: "אין בכל העולם כולו רישום נישואין חזק כמו בלשכות הרבנות בארץ ישראל. הם ממוחשבים, יש להם ידע עצום, את הניסיון הכי גדול יותר משיש לרב פרטי, גישה להמון מאגרי נתונים ופסקי דין אישיים, וגם פחות או יותר אחידות בין כל הרבנים בארץ. הדברים הללו הם מנוף חזק מאוד להבטיח שאין בעיות הלכתיות בנישואין הללו".

הרב נותן דוגמא: "זוג אחד הגיע לאחד הרבנים וביקש להינשא. הרב רק התחיל לחוקר ולדרוש ומיד הבין שלא ניתן להתיר להם להתחתן. הוא שאל את האיש אם הוא כהן, ונענה בחיוב. הוא שאל את האישה אם לפני כן היא הייתה עם אחר ונענה לחיוב. כשהוא שאל אותה אם הוא היה גוי, שוב השיבה לחיוב, מה שמיד פוסל את הכהן מלהתחתן עימה. האישה הבינה והפנימה. הלכה עם חתנה המיועד לרב אחר, וגם שם, נשאלה אותם שאלות, השיבה אותם תשובות, אך כשהגיעה אל השאלה "אם הוא היה גוי", השיבה בסערה ובעורמה, "חס ושלום. אני עם גוי? חס ושלום".

"רב שלא עובד על פי נהלים חזקים ומסודרים, למה שיחשוב שהיא משקרת? מאיפה שידע שהיא כבר גילתה את הידיעה הזאת על ידי רב אחר? ברבנויות בארץ זה לא יכול לקרוא. כל פתיחת תיק ממוחשבת מיד ומעלה את כל הפרטים, כך שלא ניתן יותר לעקוף את זה, אך

מעמידים את עמודי ההלכה. הרה"ג אליהו בר שלום שליט"א (יושב שני מימין)

לצערי אני מכיר מקומות נוספים בעולם. ובלי לפרט, שם עלולים להתיר נישואין, רק כי לא ידעו לשאול את השאלות הנכונות. סדרי הנישואין בארץ בנויים באופן שכל פרט נבדק ומאומת עם עוד כל מיני ידיעות, באופן שמונע הרבה בעיות הלכתיות חמורות".

הסיבה שהרב צריך טבעת

אנחנו עוברים לדבר על טקס הנישואין עצמו. "הרב צריך להכיר את כל הפינות והסעיפים גם בהלכה, גם במנהגי העדות, וגם באופי הישראלי. הציבור בארץ מאוד מגוון. כל העדות. כל החסידויות, כל המנהגים, כל השיטות. כל החומרות וכל הקולות. יש לנו ציבור עוין, אנטי, שמאלני - שרק מחוסר ברירה מתחתנים על ידי רב - ויש כמובן גם ציבור מסורתי ודתי וחרדי, וחרדי 'אולטרא תורני' וחרדי 'מודרני', ואתה צריך לדעת להתמודד עם כל צבור, ולהוציא אותו שמח, ובלי לעבור על שום הלכה.

"יש חתן שמבקש: 'בבקשה כבודו, מהר. הדגים כבר מתקררים. יש לך עשר דקות לגמור'. ויש חתן שמבקש הפוך: 'הרב, אמא שלי באבל והיא לא נשארת לסעודה אלא רק לחופה, תעשה הכי ארוך ותרגש אותה כמה שיותר'. יש כאלה של: 'הרב תעשה כעת מי שבירך לדודה החולה', או 'אזכרה לסבא שאיננו אתנו'; ויש שדורשים שהרב ימתין עד שהזוג יקריאו קטע שכתבו לכבוד החופה, משל היו אומנים מחוננים. הרב צריך לסבול את כל זה, באהבת ישראל, כדי שעוד צעיר וצעירה יתחתנו על פי התורה ולא ילכו לתחליפים פסולים.

הרב מחייך ועובר לספר על החרדים הקפדניים: "אצל בני התורה, יש את העניינים שלהם: בודקים כל דבר שבעים ושבעה פעמים, מתקשרים לרב א' ולרב ב' אם זה נכון או לא, מקבלים שתי תשובות ומסתבכים. מסתכלים היטב "מה אורך הזקן" של הרב ולאיזה חוג הוא שייך, מבקשים לקיים הלכה כזו או אחרת, "הלכה שלא הייתה ולא נבראה" – מעיר הרב בר שלום, "ולפעמים – סתם מתרגשים מאוד ואינם מסוגלים לעבור את החופה בלי מבוכה קשה.

"סיכומו של דבר הרב צריך להיות רגיש מאוד. להרגיש את החתן, להרגיש את הקהל, לשדר אוירה רגועה, להסביר כל פרט שניתן להסביר, לשמור על נכבדות וצניעות, ולהבין שהוא שגריר של ה' יתברך בשעה זו".

מה צריך לדעת הרב הצעיר בבואו לערוך חופה, על מנת להימנע מטעויות מצערות?

"לא להשאיר דברים לרגע האחרון", הרב בר שלום

נחרץ. "כשם שהחתן לא יקנה חליפה והמוכר יגיד לו אני אביא לך את זה לאולם החתונה לפני החופה, אלא הוא ילך לחנות מראש, ימדוד, יחליף, יסתכל, יקצר או יאריך, ויהיה מוכן 'לפני החופה', כך צריך להיות גם הרב. מוטלת עליו החובה לבדוק מראש שהכל מוכן לו כהלכה. לבדוק בכתובה מה השמות שלהם במדויק. לדוגמה, אם קוראים לחתן יהושוע, האם זה אכן 'יהושע' או 'ישועה'. 'יונתן' או 'יהונתן'. הרב עלול לטעות בכתיבת השמות ולכן צריך גם להיפגש לפני כן עם הזוג לפגישת הכנה, וגם להביא כתובה רזרבה לעת הצורך".

"כמו כן, כחלק מההתארגנות מראש, יש להביא עט, לוודא שהוא עובד, סודר לקניין, לוודא שהעדים בסביבה, כוס לשבירה – לא תמיד החתן מביא איתו ולא תמיד לאולם יש כוס לשבור – ואפילו כדאי להביא טבעת. לא פעם יכול להיות מקרה שהטבעת נאבדה או שמרוב התרגשות החתן כבר נתן לכלה את הטבעת וכעת כבר אי אפשר לקחת אותה בחזרה כדי שיביא לה שוב לצורך נישואין.

"לכן, טוב שיהיה לרב טבעת שאותה הוא יקנה בעת הצורך במאה שקל לחתן, לצורך הדוגמא, ואז ניתן יהיה להמשיך את הטקס ללא הפרעות.

"קיצורו של דבר", מעיר הרב בר שלום, "רב מיומן ייערך מראש וכמה שיותר. הדבר יימנע הרבה כאבי ראש מיותרים".

כשהכלב צריך להיות בחופה

"במהלך הקידושין עצמם יש ניסיונות", ממשיך הרב וחושף את מאחורי הקלעים של טקסי הקידושין, "כמו לדוגמה בן משפחה מסוים שלא רוצה שהכלה תתחתן עם חתן פלוני, כי הוא כועס עליו. הוא רק מחכה לחופה כדי לעורר פרובוקציות. רב חכם, רגיש, שקולט את העניינים, יכול לפתור את זה על ידי כך שהוא יחבק אותו, יגיד לו 'בוא, אני צריך שתעזור לי כאן עם הכוס', או 'תחזיק לי את הכתובה, זה ממש עוזר לי' וכהנה וכהנה..."

"יש מקרים שהאבא והאמא של אחד הצדדים אינם נשואים. הם נפרדו בהליך קשה ומכוער. הם ממש עוינים אחד את השני, והנה בחופה הם צריכים לעמוד ביחד, בסמיכות זה לזו. הרב צריך להיות חכם מספיק לא לחבר ביניהם. לתת לכל אחד לעמוד בצד שלו מבלי להזכיר בנאום שהם זוג הורים.

"מקרה נוסף שהיה לנו", ממשיך הרב בסיפורים המרתקים בקצב מהיר, "אמא של חתן שהתעקשה שהכלב שלהם יעמוד בחופה. כמה שניסו לומר שזה לא מתאים – לא עזר. היא הייתה עיקשת. היא טענה שהכלב הוא כמו ילד שלה, הוא נמצא איתם בכל מקום, והוא יעמוד גם על החופה".

"הרב שערך את החופה התקשר אלי ושאל מה לעשות. הוא שאל מצד קדושת בית כנסת. כי תחת החופה יש קדושה, כתוב בזוהר שהשכינה באה לשם. אני הבנתי שלא רק קדושת בית הכנסת מציקה לו אלא שהוא גם מפחד מהכלב. ובאמת הוא צודק: זה לא בדיוק נעים לברך על כוס יין כשכלב מלקלק לך את המכנסים.

"אמרתי לו שיגיד לה שאכן הוא מסכים שהוא כאחד הילדים ממש של המשפחה; אבל שתזכור שגם ילד ממש שלה לא תמיד יעמוד תחת החופה. למשל תינוק שצריך עגלה לא יעלו אל החופה עם העגלה, אפילו שהוא בן שלה, כי לכל אחד יש את המקום שמתאים לו. וכמו התינוק, גם הכלב יכול להיבהל כשישמע את שבירת הכוס ואז מה נעשה?. לכן כמו שאת הילד הקטן ניתן לדודה להחזיק במשך זמן החופה, כך גם לכלב יהיה את המקום שלו. ואכן, שמו לו מקום יפה סמוך לחופה, מקום שמשם הוא ראה את כל ההתרחשות והסאגה באה על פתרונה. לא תמצא את השאלה הזו בשערי תשובה", מחייך הרב בר-שלום.

מבצע 'טבעת על גמל'

עם סיפורים שכאלה, אני חייב לשאול את הרב, איזה סיפור שהתרחש בזמן החופה הרב לעולם לא יישכח?

"סיפורים אתה רוצה? אז שמע נא. לא סיפור שהתרחש אצלי, אבל מיד התקשרו אלי בבהלה גדולה לשאול. ומעשה שהיה כך היה: זוג נעמד לחופה, הרב מיד מתחיל לקדש, ופתאום התפרץ למקום איש בסערה וקרא 'עצרו מיד. אני קידשתי אותה'. שאלו אותו 'למה באת רק עכשיו' והוא ענה שהיא ברחה ממנו והסתירה כל הזמן, ומאת ה' כדי שלא תהיה תקלת אשת איש נודע לו היום, ונסע מעיר לעיר כדי לעצור את הרב שלא יקדש איש, ויש לו עדים, ומחר יביא לבית הדין ויראו את הכל.. נו מה יעשה הרב?, הוא התקשר נורא מבוהל כדי לשאול.

"הרגעתי אותו ושאלתי את הרב בנחת: 'והכלה מה אומרת? היא מודה?', מרוב הבהלה הוא שכח לשאול אותה. הרב רץ לאולם חזרה וחזר עם תשובה: 'היא אומרת שהכל שקר וכזב, והוא מדומיין, ורודף אחריה כבר הרבה זמן', אבל לעומת זה האיש צורח שהיא משקרת על הרבנים

"אמא של חתן שהתעקשה שהכלב שלהם יעמוד בחופה. כמה שניסו לומר שזה לא מתאים – לא עזר. היא הייתה עיקשת. היא טענה שהכלב הוא כמו ילד שלה, הוא נמצא איתם בכל מקום, והוא יעמוד גם על החופה"

ומכשילה אותם.

"אמרתי לו, לך תסדר קידושין כרגיל בשמחה, ותגער באיש שבא להפריע. הלא הלכה שמי שאומר קידשתי את פלונית אינו נאמן, אפילו טוען שיש לו עדים. אחרת כל אדם יכול להציק לכל אישה אשר עומדת להינשא. אם אין לפנינו ממש עדים, אינו נאמן.

"והמסקנה מהסיפור המוזר הזה", ממשיך הרב, "זה שצריך לדעת לא רק לעשות טקסים אלא לדעת את כל השולחן ערוך ישר והפוך כדי לדעת להתנהל בכל סיטואציה".

טרם מסיים הרב את הסיפור, וכבר הוא נזכר בסיפור נוסף: "היה אחד שהתעקש לעשות טקס מיוחד בחופה שלו, שידברו עליהם, שיזכרו אותם. הוא החליט שהוא ישב על גמל אחד, והיא תשב ממולו על גמל אחר וכשהגמל שלו מתכופף למרגלותיה הוא יביא לה את הטבעת.

"הרב שסידר שם את הקידושין התקשר. הוא מספר שזה לא הולך לו והיד של החתן לא מגיעה לגמל של האישה, ואין דרך להביא את הטבעת, כי החתן מתעקש להישאר על הגמל שלו. חזרתי מהר לפני אותו רב את דיני שליחות לקידושין, איך החתן ימנה את הרב לשליח, ואיך הרב ימנה את האמא שהיא תביא לכלה את הטבעת, וככה מבצע 'טבעת על גמל' הושלם בהצלחה".

בגובה העיניים

אז איך מסדר קידושין מתחיל - מתמודד עם כל מיני דברים כאלה?

"שימוש", עונה הרב במילה אחת, ומיד מרחיב, "לא רק בשביל הזיות צריך שימוש. גם בלי זה. כל קידושין הכי נורמליים צריכים שימוש לפני כן. אל תלך לסדר קידושין לפני שהתלווית לרב חמש או עשר פעמים, ושאלת אותו 'למה עשית ככה', 'איך להתנהג במקרה הזה', וכו'. חייבים לראות ולהתנסות. כמו שמוהל צריך שימוש לפני שהוא נעשה עצמאי, ורופא, ודרשן, וכו', כך גם מסדר קידושין.

"בנוסף, על רב לדעת שהטקס הזה כולל קצת 'הצגה'. הרב צריך שהציבור יקשיב לקידושין. קול נמוך, שבור, לא מושך והציבור מתנתק. הציבור עומד ליד החופה ומשוחח זה עם זה וכמובן, זה לא עושה כבוד. הדבר מתרחש כי הקהל לא מחובר בגלל הרב. עלינו להיות מאירי פנים.

"על רב לדעת שהטקס הזה כולל קצת 'הצגה'. הרב צריך שהציבור יקשיב לקידושין. קול נמוך, שבור, לא מושך והציבור מתנתק. הציבור עומד ליד החופה ומשוחח זה עם זה וכמובן, זה לא עושה כבוד."

"מה שמוביל לעצה הבאה", ממשיך הרב להתוות דרך, "בזמן הזה החתן והכלה מתרגשים מאוד. תדבר איתם בגובה העיניים. תהיה חבר שלהם. כמה שיותר הסברה רכה וברורה, בגובה העיניים, כך ייטב".

הרב עוצר לרגע ומציין פרט שחשוב שרבנים ידעו: "יכול להיות לעיתים מצב שגם הכלה רוצה להביא טבעת לחתן. דבר ששכיח מאוד בציבור הכללי. ביהדות זה כלום כמובן. אצלם זה 'סוף העולם'. סתם להתעלם עשוי לגרם ריאקציה נגד הדת. במקרים כאלה אני אומר לכלה 'תני לו את המתנה היפה', ואז מכריז לכל הציבור שעכשיו מגיע הרגע האמיתי. 'הרגע שבו הטבעת של החתן גורמת לקידושין'. ככה אני גם מציין שהיא נתנה לו מתנה נחמדה, וגם מציין את העובדה שהטבעת של החתן היא זו שפועלת את הקידושין.

"כדאי שהרב יסביר את התהליך", ממשיך הרב בעצות החשובות לרבנים צעירים, "למה עכשיו שוברים כוס, ומה כתוב בכתובה, ומדוע מברכים את הברכות הללו. רבנים טובים הם אלה שיש להם 'קליק' עם הקהל, ומחברים אותו אל התורה. יש לעשות את הכל 'קדוש', אבל לא לשכוח מול מי אנחנו מדברים. וכמובן להיות גמישים, אבל רק באופי. חלילה לא בשום נושא הלכה. רב חכם, יכול לעשות חופה הכי מחמירה, הכי כשרה, גם לציבור הכי רחוק, אם הוא יודע איך 'להביא את זה'". חותם הרב בר שלום בטיפ החשוב מכולם.

במסגרת קורס חופה וקידושין של מכון הבינני, מתקיים יום עיון מיוחד בבת ים על ידי הרב בר שלום, שבסופו ניתנת אישור לסדר קידושין עבור הזוגות הנרשמים לנישואין דרך רבנות בת ים.

5 דברים

שאולי לא ידעתם על מהפכת לימוד הגמרא של מכון הביני

בהשקעה של קרוב למיליון שקלים, אלפי יהודים ברחבי בעולם ודף גמרא אחד כל יום • לפניכם עובדות על המהפכה שהוביל מכון הביני בלימוד הדף היומי ברשת • הביני ואצרה תורתך

מרימים את הכפפה

בהבנה שלימוד הגמרא אינו עניין של מה בכך, הרמנו במכון 'הביני' את הכפפה ויצרנו, בהשקעה של עשרות אלפי שקלים, פלטפורמה ייחודית המנגישה את הגמרא לכל אחד, בכל בית. הן לאברכים שתורתם אומנותם והן לבעלי בתים הטרודים בפרנסתם. באמצעות סרטונים ויזואליים המופצים במגוון פלטפורמות טכנולוגיות מועבר הדף על ידי מגיד השיעור הרב דב בער דלוון מקרית גת, באופן ברור ומתומצת, תוך המחשת הסוגיות באיורים, תרשימים וטבלאות, הנעשים בגרפיקה ייחודית ומושקעת.

מועיל לזיכרון

הצפייה בשיעורים הינה בת 7-10 דקות בלבד, כך שגם מי שמאוד טרוד בחוק לימודיו או לפרנסתו יוכל ליהנות משיעור מתומצת וברור. ניקח לדוגמה את מסכת עירובין: יש בה סוגיות רבות קשות להבנה בגלל חוסר היכולת להמחיש את הדברים, כגון: סוגי העירובין, צורת הבתים והרחובות, וכדו'. לימוד באמצעות הצפייה בשיעורים ממחיש את הסוגייה לפרטיה, מתמצת את השיטות, מסכם את הדף, ומועיל גם לזיכרון של הלימוד. כה קל – ככה עמוק.

בלי תירוצים

תגובות נלהבות מכל הזרמים והציבורים, מגיעות למכון דבר יום ביומו. בעיקר מעצם העובדה שרבים שעד היום לא מצאו את הזמן לפתוח דף גמרא מסוגלים לפתע ללמוד עם כל עם ישראל. כך שבאמת כל יהודי בכל מקום יכול למצוא את הזמן לפתוח או לסגור את היום בלימוד הדף.

עשרות אלפי לומדים

מעל כ-10,000 אנשים לומדים את הדף היומי באמצעות המכון מדי יום. בעבר התפרסם 'הסיכום היומי' בדף באתר כיכר השבת והיו לנתוני הוידאו – מאה אחוז צפיות! זאת אומרת, כל מי שנכנס לכתבה ולחץ 'פליי' – האזין לשיעור מהתחילה ועד הסוף.

טכנולוגיה דקדושה

בעולם כמו שלנו, בו הטכנולוגיה שולטת שליטה ללא מיצרים, ורבים חללים הפילה מעצם העובדה שהיא מנגישה לכל אחד בכל מקום את ההבל וטומאות העולם, יש צורך להרחיב את גבולות הקדושה ולהשתמש באותם כלים טכנולוגיים להפצת תורה. לימוד של דף הגמרא – בליווי מצגת והמחשות – זוהי הפיכת הטכנולוגיה לקדושה במובן הפשוט ביותר של המילה.

את שיעורי לימוד הגמרא תוכלו למצוא
באתר "הביני" באינטרנט - ללא עלות

דיון נצח

ההבדל המהותי בין רב לדיין והשאלות העניינית הנידונות בבית הדין ◆ צוהר מרתק על הנעשה במאחורי הקלעים של עולם הדיינות ◆ ריאיון מאלף עם הרב אסף אנגלמן שליט"א ◆ יש דין ויש דיין

// מיכאל בוים //

אם הזמנתם בייביסיטר כי תכננתם לצאת לאירוע ובדיוק כשהיא באה גילתם שאין לכם ברירה אחרת אלא להישאר בבית, תצטרכו לשלם לה שכר כפיצוי על כך שהיא הפסידה ערב של עבודה או כיוון שהיא טרם התחילה בשמירה על הילדים בפועל הרי שלא תהיו חייבים לשלם לה?

על שאלות אלו ועוד נדרש רב מוראה הוראה לענות. אלא שלא פעם מגיעים אל הרב שאלות מסובכות יותר שעליהם צריך דיין להכריע, אלא שאנשים לא יודעים להבדיל בין רב לדיין ועל כן, את כל שאלותיהם ההלכתיות הם מפנים אחר כבוד לרב, גם אם מדובר בנושאים שעליהם דיין הוא זה שצריך להכריע.

בבואנו לעסוק בעולם הדיינות, ביקשנו לשוחח עם הרב אסף אנגלמן, רב קהילת חב"ד ברמת בית שמש ב', דיין מומחה, חבר בהרכבי בית דין רבני חב"ד, שמעשיר אותנו בתובנות מעולם הדיינות.

בואו אתנו למסע קצר למאחורי הקלעים של עולם הדיינות ואל תשכחו את השאלה עם הבייביסיטר, נדרש לה בהמשך.

בין רב לדיין

"מזה שנים רבות שאני מתעסקת בבוררויות והסמכה לדיינות", פותח הרב אנגלמן את שיחתנו. בשנים האחרונות הרב מלמד הלכה בתומכי תמימים בבית שמש כאשר לפני כן עסק בהסמכה לרבנות בישיבת תורת אמת בירושלים.

הרב, כאמור, חבר בהרכבים השונים בבית דין רבני חב"ד ומשתתף מעת לעת בדיונים שעל סדר היום.

• אלו שאלות הלכתיות נידונות הכי נפוצות בבית הדין?

"זה מתחלק לשניים", פותח הרב, "יש שאלות שהם שאלות לאו דווקא לבית דין, כמו אנשים שרוצים לדעת מה מותר ומה אסור. או אנשים שהחתימו ערב ורוצים לדעת מה דין במקרה כזה או אחר שקשור בנושא הזה, כמו גם שני ערבים שחתמו, האם הם צריכים לשלם חצי-חצי על הסכום או אפשר לגבות סכום מלא מאחד מהם.

"עוד דברים שאנשים רק רוצים לדעת את ההלכה על בוריה, זה הלכות אבידה או דיני שומרים. מישהו קיבל מעטפה מקראון הייטס להעביר לארץ ולא ידע מה יש בה. אחר כך, שהיא אבדה לו ורוצים לחייב אותו על הכסף שיה בפנים הוא מצטדק, 'לא ידעתי שזה סכום גדול, אחרת לא הייתי לוקח על עצמי להעביר מעטפה כזאת'.

"יש גם שאלות על בייביסיטר. מישהו שואל 'ביטלתי לה ברגע האחרון והיא טוענת שהפסידה עבודה אחרת, האם אני צריך לשלם לה', יש כאן שאלה של שכירות פועלים אבל הנה אנחנו נתקלים בה בבית שלנו".

הרב אנגלמן ממשיך ומתאר את המורכבות: "ומה יעשה מי שהזמין מונית ואז גילה שהוא לא יכול לצאת מהבית. זה גם שאלה של שכירת פועלים. האם חייב לשלם לנהג או לא".

הרב עוצר לרגע ועובר לדבר על החלק השני של השאלות הבאות לבית הדין: "לבית הדין מגיעים עם שאלות המצריכות הכרעות בין שני צדדים, כמו סכסוכי שכנים, סכסוכים באופן כללי, זכויות יוצרים, קניינים ועוד

"רבנות ודיינות הינם שני תחומים שונים, אבל רוב האנשים לא מודעים לזה ועל כן הם הולכים לרב לשאול אותו בכל מה שקשור בנושאי הלכה, אך חושב להבין", מחדד הרב אנגלסמן, "כשם שלא הולכים לרופא לב כדי לשאול על עיניים, כך לא הולכים לרב על נושאים שקשורים לדיין.

האם צריכים **לשלם לבייביסיטר** כשבסוף איננו צריכים את שירותיה? איזה דיון מרתק על **זכויות יוצרים** התרחש לאחרונה בבית הדין ומה **צריך לזכור** הרב הצעיר שרוצה להיות דיין בקרוב?

"מה לעשות והרב נדרש לזה מתוקף תפקידו. הוא צריך להכריע בין שני צדדים ולכן יש את המיזם הנפלא של הביני שפתחו קורס בהיר ונגיש לרב שאפילו שהוא לא מתעסק בחושן משפט – יכול לדעת להורות בדיינות.

הרב אנגלמן לוקח רגע של הפסקה ולא יכול שלא לחתום את 'שאלת הבייביסיטר' עליה הרחיב בפתח דבריו, "אם הפועלים כבר התחילו מעשה, כמו סופר סת"ם, שהתחיל לכתוב עבור הלקוח, או בייביסיטר שכבר הגיע אלי עד הבית ובגלל זה הפסידה עבודה אחרת – אז יש מקום לחייב את המזמין לשלם שכר מלא כאילו בוצעה העבודה. נסייג בשניים: האחד: ייתכן שקרה מקרה של 'אונס' אותו לא יכל המזמין לצפות מראש ואז יש סיבה להקל ולהגיד שאיננו צריך לשלם, והשני: כל מקרה לגופו ולא באנו אלא להביא 'על קצה המזלג' מנושאי ההלכה ואין ללמוד מהדברים שאמרנו לפועל".

האם יש בעלות על דברי תורה?

כשאנו שואלים את הרב האם יש הבדל בין שיטת חב"ד לבין דעת ההלכה 'הקלאסית', משיב הרב: "יש דגש על שיטת אדמו"ר הזקן ואנו לומדים לפי השולחן ערוך כפי שאדמו"ר הזקן כתב. לרוב, אין דיונים מהותיים בהם אנחנו רואים הבדלים בין מה שנהוג בחב"ד לבין מה שאומרת ההלכה באופן כללי".

איזה סיפור מעניין התרחש לאחרונה בבית הדין, שהרב יכול לספר לנו עליו?

"היה נידון על זכויות יוצרים, כשאני ועוד שני רבנים נדרשנו לנושא. מישהו רשם זכרונות מפיו של חסיד מזקני אנ"ש ותלמידיו ממשיכי דרכו טענו שאין לו זכות לעשות את זה.

"המעניין בדיון הוא שהיה הוראה ממנו שלא לפרסם את דברי תורה ולכן דנו בשאלה האם יש לאדם בעלות על מילים שיוצאות לו מהפה, ובכלל, האם שייך לומר 'זכויות יוצרים' ליורשים שאינם יורשיו החוקיים מדין ירושה אלא רק תלמידים שלו.

"בנוסף, עלינו לברר האם יש לאדם בעלות על דברי תורה שהוא אמר והאם טענת היורשים שהדברים המצוטטים בספר לא משקפים בדיו את דבריו של אותו חסיד – עשויים לסייע להם 'לזכות' בדין בכך שנפסוק שאסור להדפיס את דבריו.

"הנידון היה מורכב", ממשיך הרב אנגלמן לספר, "סוף דבר בית הדין החליט את מה שהחליט מכוח טענה אחרת לגמרי שאין כאן המקום להיכנס אליה, רק אומר, כשאנו – הרכב הדיינים שדן פעול בתיק – מצאנו כי אותה שאלה נחה אצל רבי יצחק אלחנן ספקטור מקובנא. בני המחבר טענו שאביהם ביקש למנוע את ההדפסה של דבריו ואילו היו מי שרצו להוציא את דבריו לדפוס. בפועל ענה הרב שאין למנוע את ההדפסה ואפשר להוציא את חידושי התורה לאור. על סמך זה התבססנו והסכמנו שניתן להוציא את דבריו של החסיד לאור".

מה הרב הצעיר צריך לדעת בבואו לעסוק בדיינות?

"מדובר בתחום רחב שדורש הרבה השקעה. יש הרבה מסכתות בגמרא, סוגיות עמוקות ורחבות. מי שרוצה להיות דיין עליו לדעת שזה דורש השקעה. לא לחפש קיצורי דרך. הלימוד במכון 'הביני' הינו פלטפורמה מצוינת לקביעת בסיס איתן ללימוד דיינות על מנת להמשיך ללמוד ולהתרחב עוד מבחינת יגדיל תורה ויאדיר".

הרב אסף אנגלמן הינו מרצה במכון הביני בקורס דיינות הלכה למעשה

מיהו יהודי?

איך מבררים יהדות של אנשים? מאיפה מתחילים ולמה צריך לשים לב? • וגם: איך עושים את ההליך ברגישות וביעילות? • שיחה מרתקת עם הרב אלכסנדר דן - מברר יהדות מטעם הרבנות הראשית • עברי אנוכי

על פי המידע שנמסר מבתי הדין הרבניים בישראל עולה כי בשנת 2023 ניתנו החלטות סופיות בנושאי בירור יהדות ב-2,171 תיקים שהופנו לבית הדין.

הנתון מעיד כי בכל שנה פונים לרבנות אלפי אנשים ומבקשים לברר את יהדותם אחת ולתמיד. ישנן כמה סיבות שעשויות לגרום לגויים לבקש תעודת יהדות, כשהראשית היא להיטמע בן היהודים בארץ ולאחר מכן, שהילדים ירצו להתחתן, הם לא ייתקלו בבעיות ברבנות. כמו גם העובדה שהם רוצים לעלות למדינה מתקדמת שתיתן להם הטבות כאזרחים לכל דבר ועניין.

כמובן, שעל הרבנות לוודא שכל מי שמבקש לברר את יהדותו הוא אכן יהודי כשר, זאת בכדי למנוע התבוללות רבתי בישראל, חלילה.

ביקשנו לשוחח עם הרב אלכסנדר דן, מברר יהדות מטעם הרבנות הראשית, בכדי להבין ממנו איך מבררים יהדות בצורה המיטבית ביותר, כיצד עושים את זה בעדינות ובנועם והאם יש מקרי זיופים ואיך עולים עליהם.

חקירה והצלבה

איך מתנהל הליך בירור היהדות?

"הפונה שולח מסמך מסודר לבית הדין הרבני ומבקש את בירור יהדותו. הוא ממלא פרטים על עצמו ובני משפחתו. מסמך כזה צריך להנפיק מי שהוריו לא נישאו כדת משה וישראל או כשהמשפחה לא עברה בירור רבני.

"המבקש מביא את כל המסמכים הרלוונטיים שיש ברשותו. לאחר מכן אנחנו מבקשים חומר קונסולי מזמן העלייה במידה וחסר למשפחה. כמו כן, אנחנו שואבים מידע ממה שהמשפחה מצהירה ומתחילים להצליב בין המסמכים ולחקור לעומק. יש כאלה שאם השנים מקבלים תיאבון להיות יהודים ועלינו לעמוד כחומה בצורה לא לאפשר לכל הרוצה לבוא וליטול יהדות – לעשות זאת".

הרב ממשיך ומספר איך מבררים יהדות בצורה הנכונה: "אנחנו בונים עץ משפחתי ואז מזמינים את המבקש ובני משפחתו לפגישה. הם מגיעים עם המסמכים שהועברו אלינו מחו"ל ואנחנו מתחילים לבדוק אותם. בהמשך נחקור לעומק אודות ההיסטוריה המשפחתית שלהם ונתחיל להשוות. אנחנו יודעים על מקומות שהיו בהם יהודים בזמן המלחמה או לפני ואחריה וכך מתחילים להתחקות אחר שורשי המשפחה. נבדוק שכל המידע שברשותנו תואם את המציאות.

כך מונעים זיופים

כמה הרב נתקל בזיופים?

"לא פעם ולא פעמיים", מחייך הרב ונותן לנו להבין שזה קורה לא מעט, "אם הזמן זה הולך ופוחת כיוון שיש מידע בציבור שהבדיקות שנעשות כאן הינן יסודיות, טובות ומעמיקות תוך שאנו חותרים לחקר האמת, ולכן, אדם שמפחד על עצמו ויודע שהוא מזייף, לא מגיע אלינו לכתחילה. רובם של הפונים אלינו אכן מקבלים אישורי יהדות כי יש להם את המסמכים הדרושים ולנו יש את הדרכים לחקור שהם נכונים ולאמת את יהדותם".

ואיך עולים על המזייפים?

"מטבע הדברים לא את הכל אוכל לגלות, כדי שלא יחקו את השיטות, אבל אנחנו מבקשים תעודות לידה - המסמך האמין ביותר – ועושים את ההצלבות והחקירות שלנו, שגורמות שיהיה קשה עד בלתי אפשרי כלל להצליח להערים עלינו".

בדיחות יהודיות כחלק בתהליך

איך עושים את בירור היהדות בעדינות מבלי לפגוע בפונה ובבני משפחתו?

"אכן פרט חשוב", מציין הרב דן, "אנחנו מדברים בספר פנים יפות ובנינוחות. מרככים את האווירה והמתח ומנסים להשרות אווירה נעימה עד כמה שאפשר. אנחנו עושים 'הווי יהודי'. צוחקים איתם תוך כדי הבדיקות על 'גפילטע פיש' ובדיחות יהודיות. עושים את זה נעים עד כמה שניתן".

הרב דן עוצר לרגע ומיד מדגיש: "כמובן שאנחנו מקפידים לבדוק את כל הרישומים והמסמכים שהם עושים בלי הנחות. מי שנתקל בבעיה, זה אומנם לא נחמד אבל זאת הברירה, לבדוק את אמינות דבריו לעומק".

איזה סיפור שקשור לבירור יהדות של אדם שפנה הרב לעולם לא ישכח?

הרב צוחק. סיפורים יש לו לרוב. "לא ניכנס לפרטים", משיב הרב דן, "אך חשוב לציין ילד שאומץ על ידי האמא או הסבתא. הם עשויים להגיע בתמימות ובביטחון שהכל בסדר והם יהודים, ואז הם מגלים שאנחנו יודעים שהם מאומצים, מה שכמובן אומר שהם לא יהודים. הם מאוכזבים מאוד. אנחנו משתתפים בצערם, אבל אין ברירה, הם לא יהודים. אלו סיפורים שקורים כל הזמן".

הרב מוסיף עוד מקרים שיכולים להתרחש: "יש מקרים לעיתים רחוקות של זהויות שגויות. המבקש מביא מסמכים שהם לא שלו. הוא לא עושה את זה בכוונה, אבל זה גם קורה".

מניסיונו רב השנים של הרב, איזה כלל ברזל צריך לזכור מי שמתעסק בבירור יהדות?

הרב חושב לרגע ואז עונה: "הכל זה פאזל. אין שחור ולבן במקרה שלנו. הבירור מורכב מפרטי פרטים. אנחנו בונים את התא המשפחתי. מסתכלים בתמונות, משוחחים עם בני משפחה – מה טוב עם המבוגרים שבמשפחה – ובונים תמונה רחבה. צריך לדעת שהדברים מסתעפים לסעיפים ותתי סעיפים ולכל כלל יש יוצא מן הכלל".

הרב מסכם: "צריך להגיע למסקנה האמיתית ולא לפחד ולהתנסות כמה שיותר. מדובר במקצוע מעניין ומאתגר. יש כאן אכפתיות גדולה להוביל לחקר האמת. אכפת לנו עד שורש נשמתנו לגלות את מי שמנסה להתחזות על מנת שלא יצליחו במזימתם, ויהי רצון שלא תצא תקלה תחת ידנו. כשמשיח יגיע התפקיד הראשון שלו יהיה לשפוט את העם ואנחנו רוצים לדעת שעשינו את מה שיכולנו לברר את יהדותם של המבקשים".

הרב אלכסנדר דן הינו מסגל המרצים של מכון הבינני בקורס חופה וקידושין בו הרב מרחיב בשיעורי עומק על כל נושא בירור יהדות בצורה הנכונה ביותר.

הכל על עולם הסת"ם

מה ההבדלים בין סוגי הדיו, באיזה קולמוס כותבים כיום סופרים, ואיפה כדאי לקנות ספר תורה, אצל סוחר או סופר? • וגם: **מדוע** עלו מחירי הסת"ם בתקופה האחרונה **ואיך** ניתן להיזהר מסופרים שאינם יראי שמיים? • סוחר הסת"ם **הרב יוסי שטיינברגר** במסע מרתק בנבכי עולם הסת"ם • **זה אלי ואנוהו**

עולם הסת"ם הינו עולם נרחב אשר לו ענפים רבים והסתעפויות רבות ומגוונות. יש את הסופרים ובתוכם את כותבי המזוזות, המגילות, התפילין וספרי התורה. יש את הסוחרים: אלו שעוסקים ביודאיקה 'רגילה' ואלו שהם רק סוחרי סת"ם 'בוטיק'. יש את אלו ש'רק שולחים ידיהם במקצוע' ולעומת זאת, יש את חנויות היודאיקה המוכרות.

כך או כך, מאז ומתמיד עולם הסת"ם הוא עולם מרתק ונרחב, ובטח לאור מלחמת חרבות ברזל, עת הציבור בעם ישראל ביקש מוצרי סת"ם בכמויות ענק שהציפו את השוק.

האם ההצפה גרמה לירידת מחירים, או שמא העלתה אותם? איך בכלל עובד עולם הסת"ם, מה צריך לזכור שבאים לבצע רכישה וכיצד משיגים יריעות לספר תורה? התלוו אלינו למסע מרתק בנבכי עולם הסת"ם וגלו את התשובות לכל השאלות המעניינות.

על מזוזות, כתבים וגדלים

נתחיל ממזוזות סופר המעוניין לקנות מייצרן קלפים, הנה

המחירון המשוער: קלף עבודת יד בגודל 20 ס"מ יעלה לסופר מעת היצרן, כשישים שקלים לפני מע"מ. גודל 15 יעלה שלושים וחמישה שקלים.

נמשיך לדיו: יש שוני במחירים. זה עשוי לעלות בין ארבעים לחמישים שקלים לבקבוק של מאה מ"ל. אם תרצו את 'דיוחנן', זה יעלה לכם מאה שקלים לבקבוק, מה שאומר פי שניים מהמחיר הרגיל בשוק, זאת מכיוון שהדיו שלו איכותי יותר ופחות נשבר.

בחירת הדיו משמעותית במיוחד כאשר מדובר בפרשיות תפילין של ראש.

מדיו - לקולמוס: ישנם כמה סוגי קולמוס, כאשר בעת האחרונה התרבו הסופרים הכותבים בקולמוס קרמי.

מדובר בקולמוס מוכן עם חיתוך במכונה מקצועית. התענוג יעלה לכם כ-760 ₪. יש כאלו שמזמינים רק את חומר הגלם והם מכינים לבד את הקולמוס, מה שמוזיל להם בהרבה את העלות של הקולמוס.

בעת האחרונה מתמעטים הסופרים הכותבים בנוצה ורובם, כאמור, כותבים בקולמוס קרמי, שכן כדי לעצב קולמוס זו מלאכה קשה וגם הנוצה נשחקת ואילו הקרמי עמיד לאורך טווח.

יש אומרים שיש הידור דווקא בנוצה ובני עדות המזרח מקפידים על קולמוס העשוי מקנה סוף, ככתוב בגמ' תענית (כ' ע"ב): "נכנס רבי אלעזר בן רבי שמעון ודרש לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז, ולפיכך זכה קנה ליטול הימנה קולמוס לכתוב בו ספר תורה תפילין ומזוזות".

יש הכותבים בקולמוס נירוסטה אך רבים הפוסלים זאת בטענה שהוא "חורט בקלף".

כתב החתם סופר: "טוב לכתוב בקנה של נוצה דהוה מן המותר בפיך אע"ג דקנה ממש נמי אינו אסור בפיך מכל מקום עדיף טפי שיהא מדבר מאכל המותר בפיך וכו' אבל עכ"פ אין להרהר על כתיבת הסופרים בקנה של נוצה".

פרט מעניין לגבי הקולמוס הקרמי: יש יצרנים מומחים המתאימים לסופר את החיתוך שיתאים לזווית בה הם כותבים ובכך הם מקלים על מלאכתם.

אז אם איזה סוג קלף אתם אהובים לעבוד? כל סופר אוהב מרקם אחר. יש עור עגל ויש שליל ובין סוגי היריעות יש הבדלים במרקמים - ועל כן, יש כאלה שהולכים ליצרן עצמו לבחור קלף ויש כאלה שמזמינים אליהם הביתה.

העבודה של סופרים מול הסוחרים

אדם המעוניין להכניס ספר תורה לבית הכנסת לעילוי נשמת אחד מיקיריו יכול לעשות זאת בשני דרכים: עבודה מול הסופר בעצמו או דרך סוחר סת"ם.

אם זה דרך הסופר, הוא משלם כל חודש לסופר מראש על העבודה של החודש הקרוב וככה הסופר כותב ישירות ללקוח.

דרך נוספת: סוחרים פונים לכמה סופרים והם משלמים להם משכורת כל חודש או לפי יריעות וככה הסוחרים שומרים אצלם ספרי תורה וכאשר מגיע לקוח הוא יכול לקנות מיד ספר תורה במקום לחכות שנה.

מעלה נוספת בעבודה עם סוחרים: סוחר יכול להציע עשרות סופרים עם כתבים שונים וככה הלקוח יכול לבחור את מי שמתאים לו.

סופרים רבים מעדיפים לכתחילה למכור לסוחרים כי הם יודעים למכור באופן קבוע את הסחורה וככה יש ערבות לסופר שהוא את משכורתו מקבל מדי חודש בחודשו.

לסוחר יש מגוון רחב של סופרים לעבוד איתם וככה הוא יכול להראות ללקוחות מגוון כתבים, רמות הידור, גדלים ועוד.

מהיצרן ועד ללקוח

כשאנחנו מוציאים את ספר התורה בבית הכנסת, עלינו לדעת שעד שהוא הגיע לשם הוא עבר תהליך ארוך של בעלי מקצוע שעמלו עליו שהוא יהיה מהודר וראוי לקריאה.

הנה המחשה מרגע הייצור ועד לבית הכנסת:

יצרן הקלף ◁ יצרן הדיו ◁ יצרן הקולמוס ◁ סופר

מתייג ◁ מגיה ◁ מתקן ומוחק מקצועי ◁ תופר יריעות

יצרן עצי חיים ◁ יצרן פרוכות ◁ יצרן כתרים

והיו לאות בין עינך

אחרי שסופר מסיים לכתוב, הקלף נשלח להגהת מחשב. כאשר המערכת מזהה שיש אות חסרה אז בספר תורה ניתן לתקן ואילו במזוזות ותפילין יש הלכה שהן צריכות להיות כסדרן. כלומר, אם הסופר טעה והחסיר אות בתחילת הכתיבה ורק כשעבר כמה שורות מצא את הטעות, אסור לו להוסיף אות כי אז זה לא "כסדרן" לכן הוא צריך למחוק כל מה שהוא כתב עד שיגיע למקום הטעות. אם יש שם ה' בכל מה שהוא צריך למחוק הרי שאסור למחוק וכל הפרשיה/המזוזה נגנזת.

קורה לא פעם שסופר כתב פרשיה שלמה או מזוזה שלמה ובהגהה נמצא פסול באחת האותיות וכך כל הפרשיה נפסלה וכל עמלו ירד לטמיון.

חשוב לשים לב שהסופר הינו ירא שמיים ברבים. לו הייתה טעות כזו, כפי שציינו, כגון שהייתה חסרה אות בתחילת הפרשיה/מזוזה והוא ראה זאת לאחר שכבר המשיך לכתוב או סיים את הכל, האם הוא תיקן או לא - אין לנו לדעת אלא זה רק הוא והקב"ה.

כמו כן, יש סופרים הכותבים בכתב שאולי הלכתית הוא כשר אך זהו כתב חרטומים ועל זה בדיוק נאמר בתורה "זה אלי ואנוהו" (שמות טו, ב). "התנאה לפניו במצוות, עשֵה לפניו...ספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בדיו נאה, בקולמוס נאה, בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין" (מסכת שבת, דף קל"ג, עמוד ב')

על הסת"ם ועל הכלכלה

מוצרי הסת"ם עלו בתקופה האחרונה מכמה סיבות.

העלייה הראשונה החלה ככל הנראה בקורונה, שהיה ביקוש להרבה ספרי תורה לעילוי נשמת הנפטרים. גם לאסון מירון יש בזה חלק, כיוון שעשו הרבה ספרי תורה לעילוי נשמת ההרוגים. כמו כן, גם ספרי התורה שכתבו לכינוס השלוחים – שלושים ושישה ספרי תורה בבת אחת – ועל אחת כמה וכמה זמן המלחמה שהגיע, בו כותבים ספרים לעילוי נשמת חיילים שנהרגו, הי"ד, או לשלומם של החטופים – יצר עלייה בביקוש.

וכשהביקוש עולה - המחיר עולה.

עליית המחירים אינה נעצרה רק בספרי התורה: גם תפילין ומזוזות עולים יותר. כל החיילים רוצים תפילין ובכל המחנות בודקים את המזוזות ומחליפים במידה וזה פסול. הם יודעים שזה מה שמגן עלינו ומזמינים בכמויות גבוהות.

המחירים עלו בעיקר על הכתבים המהודרים. אם נסתכל ארבע שנים לאחור, נראה שהמחיר עלה בכמעט חמישים אחוז.

אחת הסיבות שגרה לעלייה הינה העובדה שסופרים שכתבו עד היום מזוזות – עוברים לספרי תורה, כי יש ביקוש, מה שגורם שיהיה חוסר במזוזות, או אז יש ביקוש גבוה גם במזוזות והנה לנו שהמחירים עולים.

אינני מאמין שנראה ירדה במחירים כיוון שיותר ויותר אנשים מבינים שזה מה שמגן עלינו והם קונים יותר. כמו כן, יש כל מיני ארגוני חסד שקונים אלפי זוגות תפילין ומחלקים לחיילים וזה יוצר ביקוש אדיר.

שימו לב, בשוק יש צורך אדיר בסופים ומגיהים. גם אם מכון הבינני משחרר היום לשוק עשרות סופרים מדובר בטיפה בים, יש ביקוש גבוה מאוד והצורך לסופרים ומגיהים הוא גדול וגם אם ייכנסו עוד סופרים רבים - זה לא יגרום להורדת מחירים.

"לפני תקופה התרפסם מכתב של רבני חב"ד בקראון הייטס על חב"דניק שכתב סת"ם יפה מאוד אבל עזב את היהדות וגר עם נוכרייה. זה היה פצצה גדולה בעולם הספרות. הרבה מאוד קנו ממנו כי היה לו כתב יפה ומדויק והתברר שהם נפלו בפח.

אישית, קיבלתי טלפונים מכל הסוחרים והלקוחות שלי ששאלו אותי אם קניתי ממנו פרשיות. עניתי להם שב"ה, לא נכשלתי. אני לא קונה מסוחרים אחרים או ממישהו שאני לא מכיר. אני עובד רק עם מישהו שאני מכיר מא' עד ת', אותו, את משפחתו וקהילתו.

יצויין כי במקרה של אותו סוחר הורו הרבנים להחליף את הפרשיות שנכתבו על ידו בפרשיות שנכתבו על ידי סופר ירא שמים ועוררו מכאן ולהבא לברר היטב אודות הסופר ויראת השמיים שלו.

תשקיע - תצליח

הרב אלכסנדר דרורי, מרצה בקורס סת"ם של מכון הבינני מציין:

"יש ביקוש גדול לסופרים מגיהים, בעיקר בריכוזי חב"ד אך לא רק. גם בקהילות חב"ד וגם בבתי חב"ד. לא צריך את המלחמה כדי לראות שהצורך בשוק הוא אדיר בכל זמן ובכל עת.הטיפ שלי למי שהולך ללמוד סת"ם - לא להתייאש. ללמוד את הנושא לעמוק, להתאמץ לכתוב טוב. העבודה תגיע. הביקוש, כאמור, גדול. כיום סוחרים ואנשים כיום סוחרים ואנשים הפרטיים עומדים בתור גם ארבע ואפילו שבע שנים אצל סופר טוב כדי שיכתוב להם סת"ם. מי שיוצא לשוק יש לו עבודה מובטחת בתחום".

כל המעלות הטובות למי הבינני?

המכון המקצועי ביותר

מכון הבינני הינו המכון המקצועי ביותר ללימודי הלכה על בוריה בדרך הקלה והבהירה.

צורת הלימוד הינה באופן של הוראת הלכה למעשה. התלמידים יוצאים עם כלים שמסייעים להם לעסוק בפועל במקצועות אותם למדו במהלך הקורס.

המרצים המנוסים ביותר

צוות המרצים של המכון הינו מהמקצועיים והמנוסים ביותר. רבני המכון הינם בעלי ידע תורני נרחב ובעלי כושר רטורי גבוה

שיעורים און ליין

בדור של היום, שכולנו עסוקים וממהרים, תוכלו לצפות בקורס בכל מקום ובכל שעה שתחפצו. ככה תבטיחו לעצמכם שמצד אחד אתם מתמקצעים בלימודי הלכה ולאידך עושים את זה בקצב שלכם

יחס אישי לכל תלמיד

בלימוד בהבינני אתה יודע, אין סיכוי שלא תבין נושא מסוים ולא יהיה לך עם מי ליצור קשר. צוות המרצים זמין וקשוב לתלמידים וכל שאלה או אתגר – הם כאן בשביל לסייע

קשר מתמשך

בהבינני אין דבר כזה, סיימת את הקורס, קיבלת תעודה והלכת. למכון עשרות קבוצות וואטסאפ עם בוגרי מחזורי הקורסים השונים, שם הם מתייעצים, שואלים, מעדכנים ומתעדכנים בנושאים הקשורים לקורס אותו הם למדו. גם היום, שנים אחרי הקורסים הראשונים של המכון, הבוגרים ממשיכים לשמור על קשר זה עם זה בזכות ובאמצעות קבוצות הוואטסאפ.

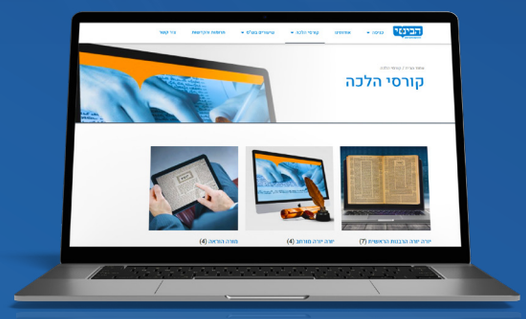

הדרך הקלה ללימוד הלכה

לפרטים והרשמה:
1-700-55-770-1

קורס איסור והיתר \\ הרבנות הראשית • קורס כתיבת והגהת סת"ם • קורס מפקח מקוואות • קורס חופה וקידושין \\ הרבנו הראשית • קורס נדה \\ הרבנות הראשית • קורס שליחות כהלכה • קורס דיינות למעשה • קורס רבני תפוצות • קורס סמיכה חב"ד